

Cirhóza jater

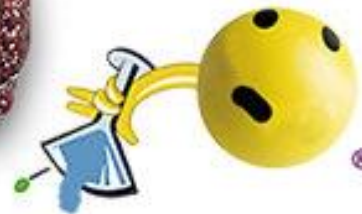
Charakteristika onemocnění, příčiny, příznaky,
vyšetřovací metody, léčba, komplikace

FUNKCE - JATER

- ✗ Tvorba a vylučování žluče
- ✗ Přeměna cukrů na glykogen
- ✗ Tvorba nových bílkovin (protrombin, fibrinogen, albumin)
- ✗ Zásobárna energie – tuky, cukry, vitamíny
- ✗ Detoxikace škodlivin (alkohol, amoniak...)

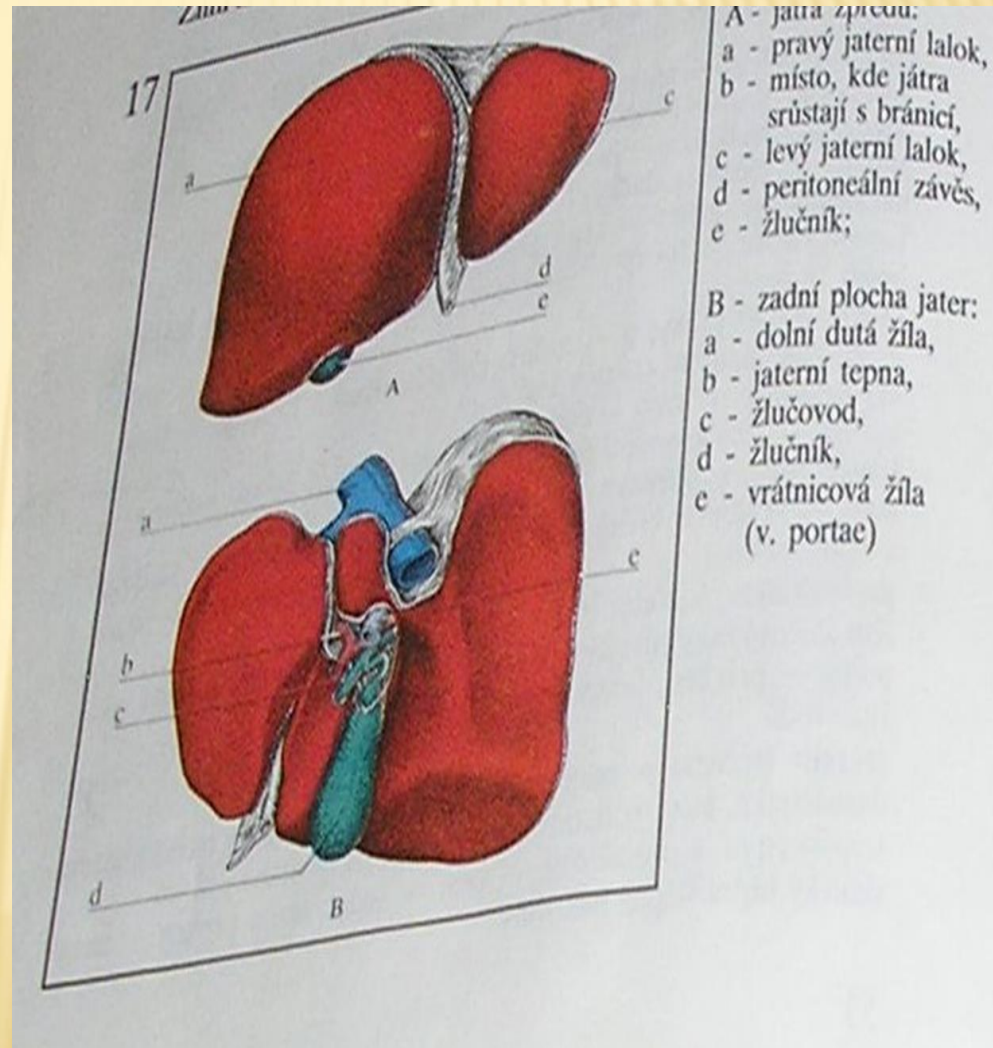

Healthy

Cirrhosis

- ✖ Největší žláza, 1,5 kg
- ✖ V pravé klenbě brániční
- ✖ Lalok – pravý a levý (vně)
- ✖ Vnitřní část:
 - + žlučový měchýř
 - + Jaterní brána (porta) ↔ žlučovody, jaterní tepna, vrátnicová žíla (v.portae)

- ✗ **Žlučovody** – odvod žluče z jater
- ✗ **Jaterní tepna** – zásobení kyslíkem
- ✗ Mízní vlasečnice
- ✗ **V.portae** – přívod krve z **nepárových orgánů** dutiny břišní(žaludek,střeva)
 - + Protéká mezi jater.buňkami do dolní duté žíly
 - + **PRŮTOK KRVE JÁTRY = PORTÁLNÍ OBĚH**
 - + Metabolická cirkulace jater
- ✗ **Jaterní lalůček** = stavební jednotka jater (1 – 2,5 mm) složen z trámců
- ✗ **Trámec** = řady přiložených jaterních buněk
- ✗ **Větve v.portae mezi trámci a uprostřed lalůčku vytváří jaterní žíly a ústí do DDŽ**
- ✗ Na **protilehlém konci** uvnitř trámců začínají **žlučovody**
- ✗ **Sledují větvení v.portae** spojují se a tvoří pravý a levý žlučovod

ŽLUČ

800-1000ML/DEN

- ✗ **Složena z vody, hleny, žlučových barviv (vznikají z Hb) a solí žlučových kyselin (žlutozelená kapalina)**
- ✗ **Odtéká žlučovody do duodena (Vaterská p.)**
- ✗ **Žlučové kyseliny emulgují tuky a umožňují štěpení tuků střevními a pankreatickými lipázami**
- ✗ **Žlučník - 60ml – koncentrace žluče**

Cirhóza jater

Chronické onemocnění jater – přestavba jaterní tkáně =

- ✗ Fibrotizace = **vazivovatění** jaterní tkáně, **nekróza části buněk** a **uzlovitá přestavba** jaterního parenchymu
- ✗ Nastává **porucha jaterních metabolických funkcí** a **změna objemu jater**
- ✗ Vlivem poškozené jaterní tkáně nedochází k detoxikaci amoniaku na močovinu, což je příčinou následných komplikací – **selhání jater**
- ✗ Dochází také k **portální hypertenzi** – zničeno cévní zásobení - zvýšení tlaku v portální žíle vede ke **zvětšení sleziny** / splenomegalie/ a ke **vzniku ascitu**
 - + **Jaterní encefalopatie, selhání jater**

Příčiny :

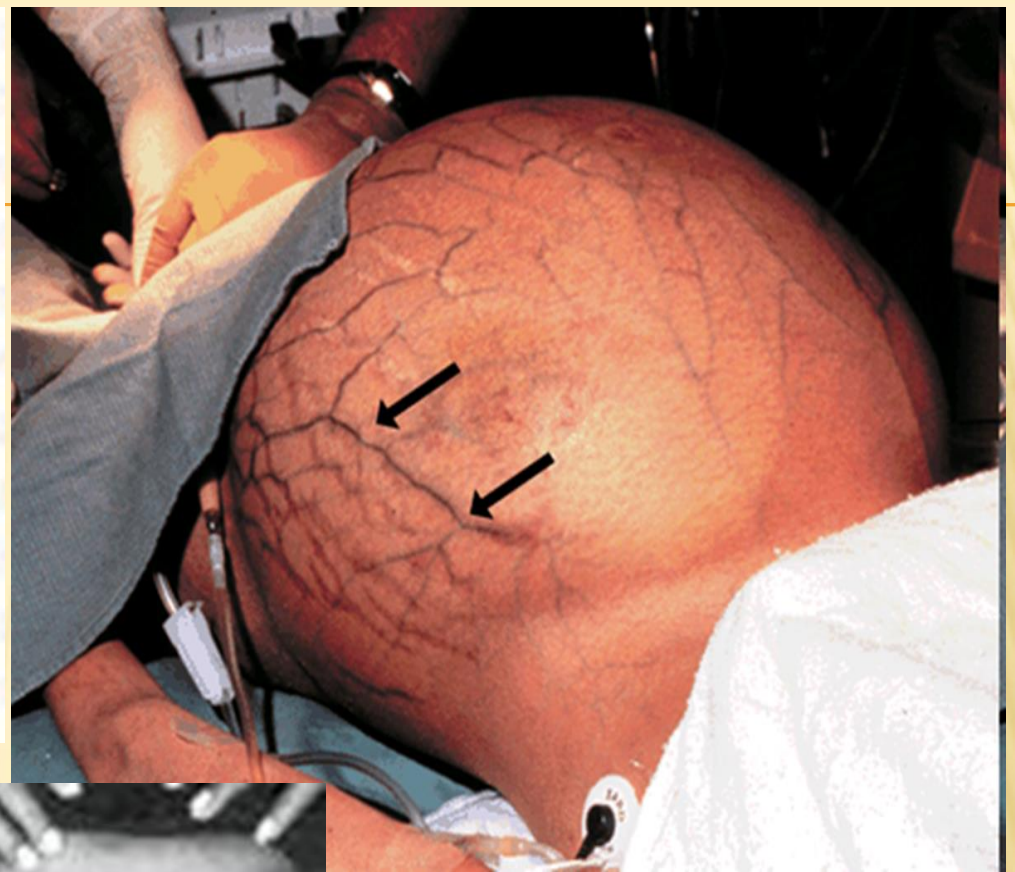
- **chronický alkoholismus**
- **nevyléčená virová hepatitida**
- **onemocnění žlučových cest** spojené s chronickou cholestázou /nepřítomnost normálního množství žluči / - biliární cirhóza
- některá metabolická onemocnění
- **pravostranné srdeční selhání** – městnání krve ve velkém oběhu
- **autoimunní onemocnění**
- **Hepatotoxické léky** – paracetamol, vysoké dávky vit A....

Průběh onemocnění :

- latentní forma - jaterní cirhózu neprovází žádné příznaky
- kompensovaná forma – projevuje se **nespecifickými příznaky** – únava, nechutenství, nesnášenlivost některých jídel, dyspepsie,..
- dekompenzovaná forma – přidávají se **typické příznaky** – **ascites, otoky, krvácivé projevy**. Může dojít až k rozvoji **jaterního kómatu** nebo **krvácení z jícnových varixů**.

Příznaky :

- **otoky** – způsobené nedostatkem bílkovin (albuminu) v krvi a ztíženým průtokem krve játry
- **palmární erytém** – zarudnutí dlaní
- **Ascites** – volná tekutina v dutině břišní
- **jícnové varixy** – projev kolaterálního oběhu
- **krvácivé projevy** – **epistaxe** – krvácení z nosu, **petechie** – tečkovité krvácení do kůže
- **caput meduse** – kolaterální oběh patrný na břiše
- **subicterus** – žluté zabarvení očního bělma, **icterus** – žluté zabarvení kůže a sliznic = žloutenka. Jedná se o nahromadění bilirubinu v krvi.

ASCITES, IKTERUS, KOLAT.OBĚH

Příznaky :

- **portální hypertenze** - zvýšený tlak krve v povodí vrátnicové žíly
- **hemoragická diatéza** – snížená tvorba faktorů potřebných ke srážení krve
- **hepatosplenomegalie**
- **pavoučkové névy** - drobné větvené cévky patrné na kůži
- **únavnost**
- **dyspepsie**
- **svědění kůže**
- **psychické změny – jaterní encefalopatie** – změny povahových vlastností – **apatie, neklid, zmatenost**
- **změny kvality nehtů + řídnutí ochlupení**

Vyšetřovací metody :

- **anamnéza + klinické vyšetření** – pohled, poklep, pohmat
- **laboratorní vyšetření krve** – biochemické – jaterní komplex (↑↑ALT,AST,Bilir), hematologické – krevní obraz (↓trombo, ery), INR - Quick, APTT, imunologické.
Vyš moči – urobilinogen(tmavá)
- **sono jater** <https://ose.zshk.cz/vyuka/lekarske-diagnozy.aspx?id=11>
- **CT vyšetření** <https://ose.zshk.cz/vyuka/lekarske-diagnozy.aspx?id=11>
- **gamagrafie jater** – izotopové vyšetření jater
- **magnetická rezonance**
- **jaterní biopsie** <https://ose.zshk.cz/vyuka/lekarske-diagnozy.aspx?id=11>
- **endoskopie vyšetření**
- **Testy psaní**

Léčba :

a) konzervativní

- o dietní omezení – **dieta č.4 + dostatek bílkovin**
- o infúzní terapie – **Glukóza + vitamíny, podání albumínu i.v., Nutraminu i.v.**
- o **hepatoprotektiva** – Lipovitan, Flavobion, Essentiale forte – k regeneraci jaterní buňky
- o antibiotika – k potlačení střevní mikroflóry
- o Kortikoidy, Lactuloza. NOOTROPIKA
- o **vitamín K** – prevence krvácení – KANAVIT gtt.
- o **diuretika** – k odvodnění nemocného
- o **léčebná břišní punkce ascitu** – při jedné punkci lze vypustit až 3 litry ascitu (riziko hypovolemického šoku) <https://www.youtube.com/watch?v=H5dG1hujJrc>

Léčba :

b) chirurgická – transplantace jater

Komplikace :

- o jícnové varixy + krvácení z jícnových varixů
- o karcinom jater
- o jaterní kóma

Pro rozvoj jaterního kómatu jsou typické :

- o **vystupňované krvácivé projevy** – nedostatečná tvorba faktorů nutných ke správné koagulaci
- o **vystupňované příznaky jaterní encefalopatie**
- o **spánková inverze** – obrácený spánkový rytmus – projev poškození mozku
- o **porucha vědomí** – postupný rozvoj kómatu
- o **neurologické příznaky** – třes prstů připomínající pohyb motýlích křídel
- o **foetor hepaticus** – nasládlý zápach z úst

OŠETŘOVATELSKÉ PROBLÉMY:

- ✗ Porucha výživy v souvislosti s dyspepsií
- ✗ Zvýšený objem tělesných tekutin v souvislosti s ascitem
- ✗ Poruchy kožní integrity v souvislosti s svěděním kůže (ukládáním žlučových barviv)
- ✗ Porucha kognitivních funkcí jako následek porušené detoxikační funkce jater (encefalopatie)
- ✗ Nedostatečná sebepéče v běžných denních aktivitách
- ✗ Bolest
- ✗ Poruchy spánku
- ✗ Průjem
- ✗ Riziko infekce
- ✗ Riziko krvácení
- ✗

POUŽITÉ ZDROJE

Veškeré použité obrázky (kliparty) pocházejí ze sady Microsoft Office 2007.

Cirhoza jater, příznaky. [online]. [cit. 2012-11-03]. Dostupné z: <http://alkohol-alkoholismus.cz/jatra/cirhoza-jater-priznaky>

OŠETŘOVATELSTVÍ PRO ZDRAVOTNICKÉ ASISTENTY I - Interna. 1: GRADA, 2007. ISBN 978-80-247-1775-3.

<https://ose.zshk.cz/vyuka/lekarske-diagnozy.aspx?id=11>

<https://www.youtube.com/watch?v=H5dG1hujJrc> punkce ascitu 15 min

<https://www.youtube.com/watch?v=ZpBT9kqW7Ck> jaterní biopsie 15 min

<https://www.youtube.com/watch?v=0A2UZI92oyY> – příčina - alkohol